

Βίος καί πολιτεία ενός Βυζαντινού μανδαρίνου

Media: ΕΣΤΙΑ

Page: 1,31

Published at: 28-11-2021

Author: Surface: 977.79 cm² Circulation: 1080

Subjects:

Χαρ. Γ. Δημακοπούλου

Βίος καί πολιτεία ενός Βυζαντινού μανδαρίνου
Σελ. 31

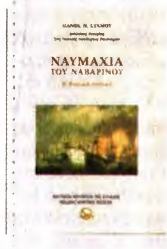
BIBΛΙΟ

Βίος και πολιτεία ενός Βυζαντινού μανδρινού

Κριτική - παρουσίασις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Νά που τελειώνει ήδη ο Νοέμβριος. Τά καταστάματα έχουν στολισθή χριστουγεννιάτικα και μάλλον και τα περισσότερα σπίτια. Ίσως γιατί μιάς βοηθεία να ξεπεράσουμε την αίσθηση της μελαγχολίας που μιάς γεννά το νέο κύμα της πανδημίας που μιάς κλείνει στα σπίτια μας και χωρίς lockdown από την Πολιτεία. Και φυσικά λίγο-πολύ όλοι αγωνιούν τι θα γίνει στις Γιορτές και αν θα μπορούσαμε να ξαναβρούμε λίγη κανονικότητα. Από αυτήν που φεύγει από το παράθυρο μπροστά στα δραματικά νούμερα των κρουσμάτων...

■ Πάνος Ν. Στάμου, Ναυμαχία του Ναβαρίνου. Η ρωσική όπτική (έκδ. Ναυτικών Μουσείων της Ελλάδος, σελ. 216, διατίθεται στο Πωλητήριο του Ναυτικού Μουσείου της Ελλάδος). Ο κ. Στάμου είναι διδάκτωρ Ιστορίας του Ίνστιτούτου Ιστορίας Αγίας Πετρούπολης και Γεν. Γραμματέας του Κέντρου Έλληνορωσικών Ιστορικών Έρευνών, απόστρατος ανώτερος αξιωματικός (μηχ.) του Ναυτικού μας και ένας από τους πρωτοπόρους

έρευνητές στα Ρωσικά Αρχεία για τα ελληνικά θέματα. Έχει άσχοληθή ιδιαίτερος στο παρελθόν με τον Λάμπρο Κατσώνη και έχει γράψει σχετικά δύο βιβλία και πολλά μελετήματα. Το νέο βιβλίο του μιάς προσφέρει μία πλευρά της σημαντικότητας Ναυμαχίας του Ναβαρίνου που μιάς έλειπε από την φαρέτρα της Ιστορίας. Ανεπίσημα τα ρωσικά αρχεία επί του θέματος και προσκομίζει τα νέα στοιχεία. Κατ' αρχάς το ήμισυ περίπου του βιβλίου είναι δημοσιεύσεις εγγράφων (σελ. 101-214).

Στο πρώτο μέρος ο συγγραφέας μιάς αναφέρει πλούσια στοιχεία, που δεν αλλοιώνουν βεβαίως την σημασία της Ναυμαχίας του Ναβαρίνου, αλλά όποιοδήποτε αλλάζουν την εικόνα για τον ρωσικό ρόλο σε αυτήν. Νά μή λησμονείται ότι παρά το γεγονός ότι ο Βασιλεύς της Αγγλίας Γεώργιος Δ' την χαρακτήρισε ως «απτοward event», δηλαδή ως ανεπιθύμητο γεγονός και παρά το ότι η επίσημη Έλλάς έτιμησε ισότημους τους Τρεις Ναυάρχους, η ναυμα-

χία «πιστώθηκε» κυρίως στον Ναύαρχο Κόδρινγκτον. Έν τούτοις, τα στοιχεία που δημοσιεύονται εδώ μαρτυρούν τον καιριο ρόλο της Ρωσίας. Αποδεικνύεται με στοιχεία, αντίθετος προς γραφέντα στην ύφισταμένη βιβλιογραφία, ότι η ρωσική μοίρα όχι μόνον δεν έβραδυπόρησε κατά την είσοδο στον Κόλοπο του Ναβαρίνου, αλλά είχε λάβει την προβλεπομένη θέση της εγκαίρως και πλήρως. Επίσης στο βιβλίο καταγράφονται λεπτομερώς οι απόπειρες των Τριών Δυνάμεων κατά την ναυμαχία, σε πλοία και άνδρες. Στην εξέγηση περι των έπιχειρήσεων προκύπτει πλήρως ο ρωσικός ρόλος και η έπακόλουθη έπιβράβευσος του Σαράου Νικολάου Α' προς τους διακριθέντες Ρώσους αξιωματικούς, κάποιου εκ των οποίων έφθασαν να γίνουν ναύαρχοι. Έξ ίσου ενδιαφέρουσα είναι η έκτοτε έκτιμησις της ρωσικής πλευράς, ότι οι ρωσοτουρκικές έπιχειρήσεις που κατέληξαν στην Συνθήκη της Αδριανουπόλεως το 1827 αποτελούν στην ουσία συνέπεια και «επαύξηση» της Ναυμαχίας του Ναβαρίνου για τα ρωσικά συμφέροντα στον Εύξεινο Πόντο.

■ Δημήτριος Κράλλης, Βίος και πολιτεία ενός βυζαντινού μανδρινού. Το Βυζάντιο ιδιόμοιο άλλως (μικρ. Νίκος Στρατηγάκης, Δημήτριος Κράλλης, έκδ. Αλεξάνδρεια, σελ. 296, ευρώ 18,02). Ο συγγραφέας έσπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Πολιτική Θεωρία και έν συνέχεια στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης με μετεπίδησε στις Βυζαντινές σπουδές. Σήμερα διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Simon Fraser του μακρυνού Βανκούβερ, Βυζαντινή Ιστορία ένθ είναι και διευθυντής του Κέντρου Έλληνορωσικών Σπουδών του Ίδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Έχει άσχοληθή ιδιαίτερος με τον Μιχαήλ Ατταλειάτη, λόγω και νομικό της αρχής της περιόδου των Κομνηνών, σύγγραφο και πιθανώς μασητή του Μιχαήλ Ψελλού.

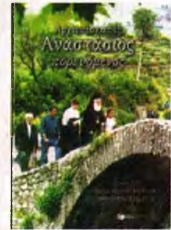
Ο Ατταλειάτης είναι ένδιαφέρουσα περίπρωσις λόγιου καθώς άφησε ιστορικό έργο και ταυτοχρόνως πρέπει να ένταχθή στην ομάδα

των διανοουμένων που έζησαν την Α' Σταυροφορία αλλά και το μεγάλο Σχίσμα των Έκκλησιών. Έζησε στην Πόλη όπου έσταδιοδρόμησε ως δικαστής αλλά και κατώρθωσε χάρη στην αυτοκρατορική εύνοια να δημιουργήσει σημαντική περιουσία. Το βιβλίο που έχομε στα χέρια μας -κατά τον συγγραφέα- έγράφη στο περιθώριο των έπιστημονικών του έντασχλήσεων και για να άπυθνηθή στο ευρύτερο κοινό και να μεταφέρει τις γνώσεις που είχε συγκεντρώσει για την μεταβατική περίοδο εϋθής μετά το τέλος της μεγάλης Μακεδονικής Δυναστείας των Μεσοβυζαντινών χρόνων. Είναι ταυτοχρόνος η έποχή άνόδου των μεγάλων γαιοκτημόνων προς την ύπαιθρο, από την οποία οι μεγάλοι Μακεδόνες αυτοκράτορες τους είχαν άποκλείσει. Ο Ατταλειάτης έτιμησε ιδιαίτερος στο έργο του τον Αυτοκράτορα Νικηφόρο Γ' Βοτανειάτη (έβασίλευσε 1078-1081), άμεσα προκάτοχο του Άλεξίου Α' Κομνηνού. Το βιβλίο είναι έξαιρετικά γραμμένο και διαβάζεται σχεδόν σαν μυθιστόρημα, ένθ άποτελεί άπύλως έλαφρώς έλαϊκωμένη Ιστορία στο άγγλοσαξονικό πρότυπο του Στίβεν Ρένσμαν. Έξετάζονται τόσο η πορεία της κοινωνίας και της αυτοκρατορικής Αύλης όσο και έκείνη των δικαστηρίων και του στρατού, καθώς κατά την περίοδο έκείνη η Αυτοκρατορία έδέχθη πολλές έπθσεις τόσο των Πατινακών και των Νορμανδών όσο και των Σταυροφόρων (έμμεισος) και των Σελτζούκων αλλά και ένγυρισε έσωτερικές έξεγέρσεις και έριδες για τον θρόνο. Η μορφή του «μανδρινού» της βυζαντινής δικαιοσύνης έκείνης της έποχής, όταν οι λόγιου προσπαθούσαν να έκτοπισουν από την κορυφή της Αυτοκρατορίας τους στρατιωτικούς, έγκαινιάζοντας την διαμάχη που έφθασε μέχρι τον δικό μας Μεσοπόλεμο και την δικτατορία των Συνταγματάρχων!

■ Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος πορευόμενος. Συνομιλίες με τη Νατάσα Μπισσέτα και τον Μάκη Προβατά (έκδ. Πατάκη, σελ. 360, ευρώ 17,70). Ο Αρχιεπίσκοπος Τράνων, Δυραχίου και πάσης Αλβανίας Αναστάσιος Γιαννουλάτος, ό οποίος άνέλαβε την αρχιεπισκοπή του κατά την 24η Ιουνίου 1992, έχοντας συμπληρώσει εκεί σχεδόν μία 30ετία, ένθ έχει συμπληρώσει το 92ο έτος της ηλικίας του διεξήγαγε τις συνομιλίες το άπάνθισμα των οποίων δημοσιεύεται στο παρόν βιβλίο από το φθινόπωρο του 2018 ως το φθινόπωρο του 2020. Θά πρέπει να άντιμετωπισθή το έργο του ιδιαι-

τέρως στην Αλβανία ως ιδιαίτερος ιεραποστολικό, ένθ προηγουμένη έμπειρία είχε μακρά έμπειρία από την αρχή της πορείας του κατά το 1954 μεταξύ φοιτητών και νέων γενικότερα στο έσωτερικό της Χώρας. Και όλα αυτά πρέπει να έκτιμηθούν στο πλαίσιο και των ποικίλων προβλημάτων της ύφειας του που τον ταλανίζουν επί δεκαετίας. Δέν πρέπει επίσης να λησμονηθή ότι έχει προσφέρει και με την διδασκαλία του στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, της οποίας ύπηρεσε Καθηγητής από το 1972 και Όμοτιμος Καθηγητής από το 1997, στην Αποστολική Διακονία, αλλά και την διεκκλησιαστική δραστηριότητά του για την επάνοψη των Έκκλησιών.

■ Αντώνης Κλάνης, 1974 Μεταπολίτευση (έκδ. Μεταίχμο, σελ. 296, ευρώ 13,30). Το βιβλίο του Έπικ. Καθηγητού του Τμήματος Πολιτικής Έπιστήμης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου αναφέρεται στην πολύ πρόσφατη Ιστορία μας. Για την Μεταπολίτευση έχουν γραφή πολλά αλλά όχι πραγματικά έπιστημονικά. Καθώς πρόκειται για γεγονός και έτος που άποτελεί όρόσημο στην εξέλιξη της Μεταπολεμικής περιόδου στον τόπο μας, το βάρος έχει άποδοθή περισσότερο στις κομματικές προσεγγίσεις και σε δημοσιογραφικές μαρτυρίες, που έχουν την άξία τους, αλλά δέν είναι Ιστορία και κυρίως δέν είναι Έπιστήμη. Στο εύσυντοπο βιβλίο του κ. Κλάνη το βάρος μετατίθεται από τα έσωελληνικά ζητήματα στην Κύπρο, το Κυπριακό και τις σχέσεις ή μάλλον την ρήξη με την Τουρκία. Έξετάζονται όμως και τα ζητήματα της έσωτερικής πολιτικής και

τά μέτρα έκδημοκρατισμού, το δημοψήφισμα και την ένταξη της ελληνικής πορείας προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Φυσικό είναι πάντως ότι η τραγωδία της Κύπρου κυριαρχεί και δεσπόζει στο βιβλίο.

■ Σωτήρης Σπαθάρης, Τά άπομνημονεύατα μου. Ανέκδοτα αυτοβιογραφικά κείμενα του λαϊκού καλλιτέχνη με εισαγωγή, έπιμέλεια και έπεξηγηματικά σχόλια του Γιάννη Κόκωνα (έκδ. Πανεπιστημιακές Έκδόσεις Κρήτης, σελ. 710, ευρώ 25). Την έπιμέλεια του βιβλίου έχει ό κ. Γιάννης Κόκωνας, Καθηγητής του Ίονίου Πανεπιστημίου και εκ των ειδικών στην Ιστορία του Βιβλίου και την Βιβλιολογία, έπιστήμες σχετικώς νέες για τον τόπο μας, όπου τις σχετικές γνώσεις είχαν στο παρελθόν κυρίως ειδικοί συλλέκτες. Ο Σωτήρης Σπαθάρης (1887-1974) είναι φυσικά ό περίημος καραγκιοζοπαίκτης, πατέρα του έπίσης γνωστού Εύγενίου Σπαθάρη. Υπηρεσε παιδί άγνώστον γονέων που είχε έγκαταλειφθή και υιοθετήθηκε δύο χρόνια μετά την γέννησή του. Μεγάλωσε σε άπέραντη πενία στο Μεταουργείο και ένθνε έντομος βιοπαλαιστής κυρίως οικοδομικών έργων.

Η ανάδειξις του άρχισε μετά το 1944, όταν τον άνεκάλυψε, μαζί με τον Καραγκιόζη, ό Γιάννης Τσαρούχης. Οι δύο έκδοχές των άπομνημονευμάτων του παρέχουν την εύκαιρία στον αναγνώστη να παρακολουθήσει άκριβώς την εξέλιξη του από τον άφελή αφηγητή του 1944, στο τρίτο κείμενο, το πλέον άριμο, που έγραψε μεταξύ 1957 και 1959. Η εξέλιξις του λόγου του σχεδόν άγραμμάτου Σωτήρη Σπαθάρη (έξ ου και το γιώτα στην λέξη άπομνημονεύατα του τίτλου του!) δείχνει μεταξύ άλλων την έπίδραση του περιβάλλοντος και ίσως και του γυσιού του.

Σίγουρα ό έπιμελητής έπιλήσισε τα κείμενα με σεβασμό και κατανόηση, και οι έπεξηγήσεις του και τα σχόλια επάτρεψαν να άντιληφθούμε την εξέλιξη του γενικού μίτου των άναμνηστων του Σπαθάρη. ▲▼